

Amintirile unui fost cititor, Bogdan Crețu	2
Ion Horia Leonida Caramitru – Pino sau zâmbetul trist al despărțirii, Alina Epîngeac	3
Cartea, un aliment indispensabil? Politicile culturale ale Franței, Cristina Hermeziu	4
Muzica trebuie să continue – este cea care ne va vindeca, interviu cu Mihai Constantinescu realizat de Mihai Vacariu	5-7
Cum se scrie istoria muzicii: cu și fără George Enescu, Valentina Sandu-Dediu	8
Festivalul Internațional „George Enescu”: povestea merge mai departe!, Cristina-Claudia Ciobotaru	9
Festivalul Internațional „George Enescu” și bucuria revelațiilor, Mihai Vacariu	10
George Enescu – Integrala creației pentru violoncel și pian	10
În poezie nu ai dreptul să nu fii liber, dar nu ai nici dreptul să fii liber și previzibil, interviu cu Florin Iaru realizat de Bogdan Crețu	11-13
Florin Iaru, <i>Ospiciile imaginației</i> , Amalia Carciuc, Andrada Strugaru	14
Metamorfozele mefistofelice ale cotidianului, Cristina-Claudia Ciobotaru	15
Seara târziu descoperi că te-ai născut și ți-e frică, Gabriela Vieru	16
Așteptând ca moartea să se întâmple, Silviu Romaniuc	16
Galéria simbolistă românească – o reevaluare, Nina Corcinschi	17
Radu Vancu – <i>Răul</i> , Anastasia Fuiuagă	18
Redescoperirea unui autor uitat – Alexandru Monciu-Sudinski despre teatralitatea vieții (I), Cătălina Suditu	19
Când nedreptatea îi este stavilă morții, Ana-Maria Roșca	19
Îngerul cu arici albastru, Emil Brumaru & Zamfira Zamfirescu	20
Hei, taxii! Du-mă repede la gară, Mihai Buzea	20
Romanul românesc din stânga Prutului – moment de sinceritate, Vasile Ernu	21
Teorie sau biografie?, Mihaela Dobos	22
Cineva va muri, Gabriel Florin Măcsim	23-24
În vizită la Elizabeth Amyot, Cristian Fulaș	25
Lecturi de vacanță și post-vacanță, Codrin Dinu Vasiliu	25
Ultimul manuscris al lui Gioran?, George Bondor	26
Pe diagonala nopții: istorii, culturi, închipuirii (I), Andi Mihalache	27
Sinele ca puzzle, Sorin Iagăru-Dina	28

Amintirile unui fost cititor

Bogdan Crețu

Când eram adolescent, citeam compulsiv, în reprize interminabile, până spre dimineață. Ore și ore innodate, cu pauze minime pentru a mă hrăni (nu pot spune că „mâncam”, asta implică un ritual și o anumită etichetă care se cere respectată) și a mă hidrata (și aici simt nevoia să fac distincția, băutul e altceva, treabă serioasă, care nu se lasă amestecat cu alte treburi serioase). Precizez, ca să-l scandalizez (și să-l fac să reacționeze printr-un articol în următorul număr al „Timpului”) pe prietenul meu Valeriu Gherghel, care e un adept al lecturii lente, că topeam în felul ăsta și câte o carte pe zi. În-fulecam tot ce apărea, (a)mestecam clasicii cu scriitorii contemporani; când rămâneam singur, eu cu mine, fără nici o carte între noi, intram în panică, mi se părea că timpul devine cleios și atunci făceam planuri paranoice, îmi promiteam că nu o să mai pierd vremea, gata, de mâine mă apuc și citesc toată literatura, fie în ordine cronologică, fie în ordine alfabetică. Nătrău cum eram pe atunci (și am rămas, țin la asta), chiar mă porneam, îmi făceam liste interminabile, pe care le parcurgeam apoi în buclă, cu pulsul ridicat, ca un narcoman căruia i se promite substanța visată, ca un erotoman care a zărit posibilitatea unei noi promisiuni. Cititul nu a fost niciodată o problemă intelectuală, nici măcar educativă, ci una viscerală: citeam că să mi se alinieze acceptabil celulele în creier, somatizam lectura. Într-o vară, am stat într-o casă la țară, într-un sat dobrogean, Siminoc și am înghițit toate cele 12 volume din Operele lui Dostoievski, plus romanele lui Umberto Eco (abia apăruse atunci *Insula din ziua de ieri*, în traducerea exemplară a Ștefaniei Mincu). De la Dostoievski făceam febră, Eco mă relaxa, mă făcea să mă simt inteligent. Pauzele le țineam pentru poezie. Și, între timp, îmi imaginam că am să scriu cândva zeci și sute de cărți, dar nu îndrăzneam nici măcar să încerc. Cu puține ieșiri, așa a trecut o vară. Acum mă amuz amintindu-mi de ridicolul situației (mai deschid o paranteză ca să spun că eu mă atașez de ridicolul propriu, mi-l asum, cred că mă arată așa cum sunt, de ce să-l ascund sau să-l falsific?): aveam 18-19 ani și, cum eram și am rămas timid și stângaci, nu îndrăzneam să mă iau de guler și să mă scot la plimbare pe ulițele prăfuite, ca să cunosc „ale satului mari fete”, prin urmare, erotizat, mă aruncam în literatură ca într-o poveste pe viață și pe moarte, mă amorezam fatal de Nastasia Filippovna sau de Grușenka. Și funcționă.

Ajuns absolut din întâmplare la Iași, un oraș în care nu mai călcasem niciodată (nu am, după atâția ani, un răspuns logic la întrebarea cum am ajuns eu din Constanța tocmai aici: adevărul e că nu știu; uneori lucrurile cele mai importante din viața noastră se așază ele de la sine și ne trag după ele, nu le chitim noi), m-am trezit cu mai mulți bani în buzunar decât avusesem vreodată și am dat iama în librăriile din centru și la tarabele de anticariate care pe atunci se înșirau în Piața Unirii. Umpleam un rucsac cu tot felul de cărtoaie, eram fericit, după care făceam

foamea două săptămâni până îmi venea următoarea tranșă de bani de acasă. Nu am uitat nici acum cele câteva prilejuri în care fie nu mi-am permis (asta pentru că nu m-am încăpățânat îndeajuns, scuză nu există), fie m-am zgârcit să-mi cumpăr cutare carte. Am recuperat cu prima ocazie care mi s-a ivit după aia, dar gustul amar al înfrângerii sau al lașității mi-a rămas.

Nu eram singurul, am descoperit imediat. Am început să-mi fac prieteni. O scenă mi-a rămas până azi înfiptă în memorie. Sper să nu comit vreo indiscreție povestind-o, dar a mângâiat-o într-un articol și prietenul pe care-l voi scoate la careu. Abia îl cunoscusem pe viitorul meu coleg de catedră, Toni Patraș. Aveam amândoi plete atunci, citeam ca demenții și ascultam Led Zeppelin. Ne-am lipit imediat. Prietenia aceea caldă și necondiționată care se poate lega la 20 și un pic de ani. Nu știu dacă mai suntem în stare de ea mai târziu. Ne împrumutam unii altora cărți, ne recomandam tot felul de truffandale (mai mult el mie: de la el am aflat atunci, îmi amintesc, de Mishima, cu *Templul de aur* și de Stig Dagerman, cu un roman special, *Urme de pași sub apă*). Și uneori băteam împreună anticariatele de pe Lăpușneanu. La un moment dat, răscoleam prin niște cutii pline cu tot felul de minuni, la anticariatul domnului Grumăzescu. Eu găsesc o raritate, un gheșeft, o carte mult dorită, la un preț infim. O scot victorios la suprafață, exultând. Nu observasem că și privirea prietenului meu o decupase din grămadă, dar mâna mea fusese mai rapidă. Ce să faci, așa-i în tenis! Și-i observ expresia încremenită și aud cum îi scapă tandru o înjurătură. Sigur, mai și șarja (sper!). Îi suflasem chilipirul. Prosto- van și maniac, nu m-a lăsat inima să-i cedez volumul. L-am dus fericit acasă, era al meu și numai al meu. Gelos, Toni făcea eforturi să se bucure de bucuria mea. Acum mă întorc înduioșat către anii ăia. Ce curății eram! Ce puri, în tâmpenia noastră (rectific: a mea) atât de muzicală! Nu ne păsa de nimic, în afară de cărți. Când am citit *Jocul cu mărgelile de sticlă*, mi s-a părut că e cât se poate de verosimilă Castalia.

După niște ani, ce m-a legat cel mai strâns de Emil Brumaru a fost patima comună pentru cărți. El trăia efectiv îngropat ca un sobol în hârtie. Dar despre asta am mai povestit.

Mai sunt azi în stare de astfel de entuziasm? Recunosc direct: citesc mult mai puțin decât o făceam atunci. Viața, deh... Poate că și ecranele... Scriu, în schimb, mult mai mult. Prea mult. Am momente de luciditate când îmi dau seama că proporția corectă este cea inversată. Dar poate că e prea târziu pentru mine și alții ca mine. Acum depind de scris cum depindeam atunci de citit. E o involuție, nu-mi scapă. Cititul e mult mai important decât scrisul. Cititul te duce (sau nu, nu e nici o pagubă dacă e să nu se întâmple) la scris. Altă cale nu e, scrisul nu vine decât dintr-un prea plin al lecturii, dintr-o patimă care e absorbită la nivel organic.

Gata. Curm textul fără să-l împopoțonez cu vreo morală. Ar fi și mai antipatic.

Editor: Asociația Comunicare Fără Frontiere

Redactor-șef: Bogdan Crețu

Secretar general de redacție: Ana-Maria Roșca

Redactor coordonator: Lorena Marciuc

Redactori: Amalia Carciuc, Cristina-Claudia Ciobotaru,

Anastasia Fuiuagă, Silviu Romaniuc,

Andrada Strugaru, Cătălina Suditu, Gabriela Vieru

Administrare site și redactor web: Paul Iordache

Tehnoredactare: Image Impact

PR, Comunicare: Robert Popescu

Tipar: Tipoart Idea Studio SRL

Director proiectul TIMPUL – Portal de Cultură:

Mihai Vacariu

Adresa redacției Iași:

Str. Pantel 2; Iași, cod poștal 700326;

telefon: 0332 802 536

Adresa redacției București:

Str. Știrbei Vodă nr. 95, București; cod poștal: 010108;

telefon: 0728 619 559

E-mail: contact@revistatimpul.ro

Website: www.revistatimpul.ro

ISSN-L 1223-8597

ISSN 1223-8597

Conturile Fundației Comunicare Fără Frontiere:

Lei: RO54BTRLRONCRT0591371601

Euro: RO04BTRLEURCRT0591371601

MERIDIANE PUBLISHING

Revista și proiectul TIMPUL sunt susținute de:

SC Meridiane Publishing SRL, Editura Revistei Timpul

Proiect susținut de Majestatea Sa Margareta,

Custodele Coroanei române

Revista „Timpul” se vrea un spațiu al dialogului și găzduiește puncte de vedere diferite. Responsabilitatea conținutului textelor revine fiecărui autor în parte.

Alina Epîngeac

Ion Horia Leonida Caramitru – Pino sau zâmbetul trist al despărțirii

Pe scena Teatrului Național de Operă și Musical „Ion Dacian” din București turnanta rotește inventiv spațiile de joc imaginate bogat de Viorica Petrovici. Costumele, ce de asemenea îi aparțin, colorează lumea vibrantă a Londrei începutului de secol XX, iar forfota pestriță din acel atât de specific gutter, echivalentul mahalalei autohtone alternează cu mișcările calculate și niciodată însoțite de efort ale nobilimii imaculate. Spectacolul „My Fair Lady”, adaptarea lui Alan Jay Lerner, care semnează și libretul, după piesa „Pygmalion” de G. B. Shaw, pe muzica lui Frederick Loewe, în regia lui Ion Caramitru este o celebrare a farmecului regăsit al unui clasic cât se poate de tonic și plăcut. Același lucru se poate spune fără nicio rezervă și despre interpretul principal, nimeni altul decât regizorul în persoană. În rolul posacului și încăpățânatului Henry Higgins, savantul ce descoperă că există și sentimente, pe lângă nuanțele vocalelor și consoanelor ce i-au capitonat viața, Ion Caramitru are o prezență scenică aproape magnetică; cu farmec și aparent fără efort, cântă, dansează și o cucerește nu doar pe Eliza Doolittle, ci și întreaga sală odată cu ea.

Așa ar fi arătat un fragment dintr-o cronică despre ceea ce nimeni nu putea anticipa a fi ultimul spectacol cu numele lui Ion Caramitru pe afiș. La fel de elegant și drept, așa cum apărea în fracul victorian, a plecat și ne-a lăsat ca seduși de o mirare atât de proprie teatrului. Sentimentul de tristețe este mai copleșitor decât, poate, l-am fi crezut. Nu știam că va fi atât de greu pentru că nu ne gândeam la acest moment. Părea neverosimil să îl trăim atât de curând. Și, totuși, nu imprevizibilul este ceea ce ne face să rămânem cu ochii în gol, scuturând capetele a neîncredere în fața acestui adevăr de viață și de moarte. Pentru sfârșit suntem mai mult sau mai puțin pregătiți fiecare dintre noi. Ce ne unește în tristețe și regret e că nu știam, de fapt, cât de prezent e Ion

Caramitru în viețile noastre legate de teatru. Pentru mulți dintre noi, Ion Caramitru e punctul fix pe care ne sprijinim. E, într-adevăr excepțional, ca un singur om să fie centrul de echilibru al unei întregi bresle. Și, poate, doar el știa asta. Și pentru acest motiv se lăsa iubit și urât cu atâta patimă. Pentru câteva zile Ion Caramitru, prin plecarea sa de această dată, ne-a mai adus încă o dată împreună – așa cum o făcea an de an cu brațele deschise, zâmbetul revederii și un pahar de șampanie în mână la Gala UNITER. Și poate de această dată nu ratăm ocazia acestei reuniuni de familie și ne recunoaștem mai sincer meritele, locul, îndatoririle, vina și menirea.

Despre reușitele sau insuccesele pe care le-a avut în funcțiile publice deținute s-au spus și s-au discutat multe. Dincolo de teorii ale conspirației, de șușoteli sau presupuneri, de tonuri ridicate și alarmiste care arată cu degetul doar înspre aparentele greșeli, rămâne moștenirea culturală pe care Ion Caramitru o lasă, nici nu se știe cui. O uniune de creație, de tradiție, un Teatru Național reconstruit și o listă întregă de monumente înscrise în patrimoniul UNESCO, multe salvate de la dispariție. Și dacă doar la atât s-ar „rezuma” meritele funcțiilor sale și tot s-ar conveni să plecăm frunțile în tăcere în semn de respect.

Despre Pino știu familia și prietenii lui cum a fost. Delicatețea și bunul simț de a-și păstra viața particulară pentru sine l-au însoțit până în ultima clipă. Gestul familiei, neînțeleș de majoritate, de a nu depune în foaierul Teatrului Național trupul neînsușit pentru un ultim omagiu ține de aceeași discreție ce l-a caracterizat. A fost un om credincios, iubea obiectele vechi din lemn, juca tenis și îi plăceau cuvintele speciale. Asta e tot ce știu eu despre omul pe care am avut ocazia să îl întâlnesc de prea puține ori, dar care de fiecare dată mi-a transmis o familiaritate caldă îmbinată cu un respect emoționant. Strângerea de mână oferită la finalul Galei

UNITER din 19 iulie și privirea lui spre Sala Mare a TNB care în curând îi va purta numele, sunt cele două imagini senzoriale pe care îmi permit să i le iau drept amintire.

Despre Ion Caramitru actorul s-a scris cronici, articole, portrete și cărți. Și cum aceste rânduri trebuie să fie mai personale decât o simplă trecere în revistă a multelor sale merite și premii, am să aleg fotografiile din roluri care prin prisma subiectivității mele obiectivate formează o schiță cât mai fidelă. Lipsindu-mi pentru acest crochiu ustensilele necesare pentru a-l pune în pagină pe Hamlet însuși, studiul va rămâne, probabil, neterminat. Pornesc de la hoinăreala abulică a unui soț în costum alb ce după o noapte nebună la masa de joc vine câștigător acasă pentru a-și găsi soția sub molozul bombardamentelor în brațele altuia din „La porțile albastre ale orașului” și vria nebună, atipică,

contradictorie care îl conduce pe frontul unde aruncă grenade ca pe mere spre dușmani. Un profesor pe care orice elev și-ar dori să îl aibă, plin de umor, răbdare și nonconformism, cu un suflet al lui căruia îi dă voie și să se îndrăgostească matur în rolul lui *Socrate* din seria de succes *Liceeni*. Chipul geniului și al suferinței transfigurate pe pânză într-un Ștefan Luchian intrat în paginile de Istorie a Filmului Românesc – de la tânărul liber, cu ochii arzând de indignare la absurditatea unui sistem de valori pe care nu le putea accepta, la făclia ce pâlpâia, abia, în privirea amorțită de boală, dar care a continuat să reziste prin arta sa.

În teatru, ludicul și vinovatul iubit întârziat Yuri Zvonariov în *Sorry*, un Eduard al III-lea lucid și feroce, un Regizor care transforma replicile didactice ale lui Pirandello în mirări și lecții de teatru în *Șase personaje în căutarea unui autor*, un Prospero buimac și ciufulit care ordonă la loc în matcă firea lucrurilor printr-o incantație ca o formulă matematică în *Furtuna*, un Shylock mucalit și umil ce suferă până la capăt pentru credința sa în *Neguțatorul din Veneția*... poate, cel mai frumos rol ce nu i-a fost încredințat de niciun regizor, ci hăruiat, e acela de rostitor de Eminescu și Nichita Stănescu. Versul eminescian va tăcea de acum pentru un timp; o parte din deplinătatea spunerii lui a plecat, puțin, să îl însoțească pe Ion Caramitru.

E greu de scris și de spus Ion Caramitru „a fost” și apoi să treci între virgule ipostaze și cuvinte ce definesc statura unei figuri a lumii culturale pe care, încă, nu o cuprindem în toate fațetele interdependențelor pe care nici nu știam că le avem. Ion Caramitru este, în continuare, punctul fix al unei bresle; încă ne unește în mirarea lipsei pe care de fiecare dată ne e greu să o credem. Și, din când în când, îi auzim parcă vocea, îi surprindem, parcă, zâmbetul pe chipul unui necunoscut de pe stradă ori îi simțim mâna între palme, într-un ultim gest de rămas-bun. Cu bine!

Cartea, un aliment indispensabil? Politicile culturale ale Franței

Cristina Hermeziu

Dacă Churchill chiar a zis sau nu această vorbă celebră, e secundar. Un golfuleț, străzi și terase din Madeira de azi, unde se așeza să picteze, îi poartă numele, iar pentru memoriile sale a primit premiul Nobel pentru literatură. Legenda nu poate fi, deci, decât adevărată. Când s-a pus problema ca bugetul artelor să fie amputat pentru a contribui la efortul de război, prim-ministrul Marii Britanii ar fi replicat: și-atunci noi pentru ce mai luptăm?

În spațiul public francez (și nu numai) butada a fost luată în brațe de mai toată lumea siderată că, în războiul de supraviețuire declanșat de pandemie, cultura a fost trecută de puterea politică la „și celelate”, fiind considerată un domeniu de activitate non-esențial. Cultura politicii și politicile culturale nu se suprapun, dar ar trebui să se intersecteze măcar în coerența mesajului simbolic în narativa de țară. Franța, tărâmul culturii prin excelență, n-a invitat în faimosul comitet științific, pe care guvernul s-a sprijinit ca să gestioneze criza pandemiei, niciun filozof, niciun teolog, niciun scriitor sau artist – după cum o deplângea scriitoarea și criticul de artă Catherine Millet în dosarul din revista *Le I*, în februarie 2021, la un an de la declanșarea măsurilor de izolare.

Deși se spune că în situații de criză transpare, în societate, ce contează cu adevărat, realitatea e, din fericire, mai nuanțată. Politicile culturale ale Franței se înscriu într-o lungă tradiție, traversată de o dominantă: statul trebuie să fie un operator major în viața culturală a societății iar cultura nu e un domeniu ca oricare altul, neputând fi lăsată la bunul plac al jocurilor pieței. După al doilea Război Mondial, când logica liberală a liberului schimb câștiga teren în toate domeniile și în noile relații dintre state, modelul francez a știut să se opună modelului american prin faimoasa bătălie numită „excepția culturală”. Franța și, prin intermediul ei, Europa impuneau în imagină colectivă comunitară ideea conform căreia cultura nu e o marfă ca oricare alta, nu e un bun sau un serviciu comercializabil ca oricare altul, fiind un produs al spiritului și un vehicul de valori și de identitate specifice. Statul-providență s-a dotat cu mecanisme de susținere culturală odată cu crearea, în 1959, a primului minister al afacerilor culturale, încarnat de Malraux și de politicile sale de democratizare a culturii.

70 de ani mai târziu, plus o pandemie care a făcut inutilă excepționala infrastructură culturală a Franței (cu peste 2000 de cinematografe active, Franța e pe primul loc în Europa în materie de distribuție colectivă de opere cinematografice), politicile culturale stau sub preșiunea provocărilor reprezentate de noile practici de consum cultural. Deși nu e abandonată, nu lărgirea accesului la cultură e prioritatea astăzi, ci cum să-i scoți pe tineri de pe ecrane. Cum să-i faci să guste și altceva decât Netflix, influenceri pe Youtube sau Tik-Tok și jocuri video. Cum să diversifici contactul lor cu o ofertă culturală multiplă, de proximitate, înainte de a intra în viața activă. Răspunsul este generalizarea unui experiment-pilot început punctual în 2019 și care, în 2021, devine operațional pe tot teritoriul Franței. Concret, *pass Culture*

este o aplicație prin care orice tânăr care are 18 ani poate beneficia de 300 de euro pentru consum cultural individual timp de un an de zile. De la muzee la festivaluri de tot felul, de la cărți la dvd-uri, de la teatru la cursuri de dans, orice tânăr de 18 ani își poate rezerva prin aplicație propriul meniu cultural, iar statul, prin ministerul culturii, plătește nota. Politici culturale deștepte: dispozitivul stimulează tinerii să-și conștientizeze gusturile și talentele, să-și exercite

cărții *Livre Paris* sau imaginea devastatoare a prelatelor care au acoperit rafturile cu cărți din supermarketuri, rămân momente puternic emoționale, creatoare de disonanță cognitivă, în istoria relațiilor dintre pandemie și cultură.

În Franța cărțile sunt un aliment indispensabil. 521 romane noi în 2021, între care 379 sunt franceze, 75 sunt debuturi, iar 142 sunt traduceri : așa arată piața de carte franceză într-o vară-toamnă încă în

5,6% din rezervări, iar cinema-ul, împreună cu audiovizualul și alte practici de scenă au cumulat sub 10%. O analiză publicată de *Lire Magazine Littéraire* în numărul din septembrie 2021, arată că sectorul cel mai câștigat în urma acestei politici culturale este producția editorială de benzi desenate. Cu o focalizare specială pe *manga*, benzile desenate japoneze fiind un gen foarte popular printre tinerii între 15 și 25 de ani, librării s-au trezit în fața unei explozii a vânzărilor,

curiozitatea, contribuind, în același timp, la polul ofertei, la dezvoltarea unei economii a culturii și a industriilor culturale.

Cu *pass Culture* în buzunar, care credeți că sunt preferințele tinerilor francezi în materie de consum? Până în luna iunie 2021, aplicația a fost accesată de mai bine de 540 000 de tineri care au optat pentru cărți, muzică, filme – injectând practic fonduri (nesperate mai ales în raport cu categoria de public în cauză) într-un sector „non-esențial”, peste care s-au tras obloanele în perioada pandemiei. Anunțul, pe 29 februarie 2020, a anulării salonului

pandemie. Nicio diferență notabilă față de un an „normal”, cifrele sunt sensibil aceleași cu cele ale producției editoriale de dinaintea crizei adusă de Covid. Cărțile sunt un aliment indispensabil chiar și pentru o categorie de public reputat dificilă, câștigată de la generalizarea dispozitivului, tinerii de 18 ani din Franța și-au cumpărat, cu preponderență, într-o covârșitoare proporție de 84 %, cărți. Prin comparație, celelalte domenii au atras cu mult mai puțin : muzica, sub formele ei diverse - festival sau concert, abonament sau discuri de vinil – însumează

cu o creștere de până la 130% la începutul anului. De unde o posibilă dezbatere și polemică despre distorsiunile politicilor culturale în funcție de gusturile și tendințele epocii.

Anecdotic sau nu, în 2021, inclusiv Cioran a devenit subiect de bandă desenată în Franța, iar tirajul s-a epuizat fulgerător. Una peste alta, paradoxul e în spiritul timpului: la capătul unui an pandemic, în care cultura a fost declarată cu violență activitate non-esențială, în care viețile s-au mutat în virtual, cartea rămâne prin excelență formatul cultural esențial.